



ORTADOğU GÜNDEMİ

8-14 Mart 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Norveç Mülteci Konseyinin yayımladığı raporda kötüleşen yaşam koşulları, temel hizmetlere erişimde zorluk, çatışma ve güvensizlik nedeniyle önümüzdeki on yılda en az 6 milyon insanın daha yerinden olabileceği ifadeleri yer aldı. Analizlere göre çatışmanın başlamasından bu yana her yıl Suriye içinde ve dışında tahmini 2,4 milyon yerinden edilme meydana geldi. 2020 yılında ise sadece 440.000 bin kişi ülkeye geri döndü.¹

Dışişleri Bakanı Mevlut Çavuşoğlu, 11 Mart Perşembe günü Katar'ın başkenti Doha'da Rus ve Katar Dışişleri Bakanı ile bir araya geldi. Çavuşoğlu, Türkiye'nin Suriye'nin toprak bütünlüğünü ve sivilileri korumaya ve terör gruplarıyla savaşmaya devam edeceğini belirtti. Tek çözümün Birleşmiş Milletler kararlarına uygun siyasi bir çözüm olduğu kabul gördü. Kalıcı barış ve istikrarın oluşması için düzenli şekilde görüşmelerin gerçekleşeceği duyuruldu. Astana formatı siyasi ve askerî çözüm ile ilgilenirken, Doha formatının diplomasiye ve insani yardıma odaklanması ile iki sürecin birbirini desteklemesi beklenmektedir.²

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Dışişleri Bakanı Abdullah Bin Zayed, Esad rejimine uygulanan yaptırımların Suriye'nin Arap Birliği'ne geri dönüşünü zorlaştırdığını söyledi. Bakan, üyeliğin yenilenmesinin hem Suriye hem bölgedeki diğer ülkelerin çıkarına olduğunu belirtti.³ ABD Dışişleri Bakanlığından gelen açıklamada ise "Sezar Yasası'nın Suriye'deki insani krizle hiçbir ilgisi yoktur ve trajediden Suriye rejimi sorumludur" ibareleri yer aldı.

ABD'nin Suriye-İrak sınırındaki İran milislerine yönelik saldırısını hedef alan İran Dışişleri Bakanı Mohammad Javad Zarif, ABD saldırganlığının Suriye'nin egemenliğini ve toprak bütünlüğünü ihlal ettiğini belirtti.⁴

• Suriye Rejimi

Beşar Esad ve eşi Esmâ Esad'ın Covid-19 test sonuçlarının pozitif çıktığı açıklandı.⁵ Suriye resmî haber ajansı SANA'nın bildirisine göre Beşar Esad ve eşinin sağlık durumunun iyi olduğu, 2-3 hafta süreyle evde karantina altında kalacakları belirtildi.

Bazı medya organları, Beşar Esad'ın durumunun ağır olduğunu ve tedavi için Moskova'ya getirildiğini öne sürdü. Suriye Rejiminin Moskova Büyükelçisi Riyad Haddad, Sputnik'e

1 <https://www.nrc.no/news/2021/march/syria-another-decade-of-crisis-on-the-horizon-expected-to-displace-millions-more/>

2 "Turkey will defend Syria's territorial integrity" (aa.com.tr)

3 <https://www.devdiscourse.com/article/law-order/1488349-us-sanctions-complicate-syrias-return-to-arab-fold-uae-minister-says>

4 <http://sana.sy/en/?p=225370>

5 <https://www.aa.com.tr/en/latest-on-coronavirus-outbreak/syrian-president-wife-test-positive-for-covid-19/2168714>

yaptığı açıklamada “Bu ifadeler tamamen yanlış. Sayın Başkan, Suriye’de bulunuyor. Diğer haberler gerçek dışı” dedi. Kremlin Sözcüsü Dmitriy Peskov, Beşar Esad’ın Covid-19 nedeniyle Rusya’dan yardım isteyip istemediği konusunda bilgi sahibi olmadığını ancak böyle bir talebin olması durumunda, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in derhâl inceleyeceğini söylemişti.⁶

SANA’da yer alan bir habere göre ülkenin orta kesiminde, Hama ilinin doğusundaki Selem-iyye ilçesinin Vadi el-Azip bölgesinde iki mayın patladı. Haberde patlama sonucu 18 kişinin öldüğü, 3 kişinin de yaralandığı ifade edildi. Patlamanın gerçekleştiği bölge, Beşar Esad rejimi ordusu ve İran destekli yabancı milislerin kontrolünde yer almaktadır.⁷

• Fırat’ın Doğusu

Avrupa Parlamentosunun Suriye krizinin 10. yıl dönümüyle ilgili yayımladığı genel kurul karar metninde, IŞİD’le mücadelede Uluslararası Koalisyon’a verilen desteğin devam edeceği ifade edildi ve bu mücadele kapsamında SDG’nin koalisyon güçlerine yaptığı önemli katkının üzerinde duruldu. Bu metin ayrıca, ABD’nin koalisyona yönelik devamlı ve uzun vadeli angajmanının sürmesi gerektiğinin altını çizdi.⁸ Türk Dışişleri Bakanlığı ise yaptığı açıklamada, karar metninde YPG’nin geçtiğimiz aylarda Suriye’nin kuzeyinde gerçekleştirdiği bombalı terör saldırılarına değinilmemesi hususunu “dikkate değer” buldu.⁹

Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) adlı uluslararası sivil toplum örgütü, Suriye’nin kuzeyinde SDG tarafından tutuklanan gazeteci sayısındaki artıştan endişe duyduğunu ifade etti. SDG’nin geçtiğimiz haftalarda üç gazeteciyi tutukladığını belirten RSF, “hâlen tutuklu bulunan gazetecilerin serbest bırakılması” çağrısında bulundu.¹⁰ SDG’ye yakın Rojava Network adlı medya ajansı ise bu suçlamaları reddederek SDG’nin iç güvenlikle ilgili meselelerde sorumluluğunun bulunmadığını iddia etti.¹¹

Suriye Kürt Ulusal Konseyi (SKUK), “Suriyeli Kürt örgütler arası diyalog toplantısı için ABD’nin ön koşulsuz toplanma çağrısını reddetti. SKUK kaynakları ABD’nin PYD lehine bu şekilde bir çağrı yaptığını ifade etti.”¹² SKUK yaptığı önceki açıklamalarda, Suriye’nin kuzeydoğusunda faaliyet gösteren PKK’lıların bölgeden çıkarılması konusunu görüşmelerin tekrar başlaması için şart koşmuştu. Son günlerde yaşanan gelişmeler, ABD baskısı ile masaya oturan PYD ve SKUK grupları arasındaki sorunların giderek artma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

6 Suriye’nin Rusya Büyükelçisi Haddad, Esad’ın koronavirüs tedavisi için Moskova’ya geldiği iddiasını yalanladı - Sputnik Türkiye (sputniknews.com)

7 Suriye’de rejimin kontrolündeki Hama’da patlama: 18 ölü (aa.com.tr)

8 https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0088_EN.html

9 http://www.mfa.gov.tr/no_-95_-avrupa-parlamentosu-genel-kurulu-nda-kabul-edilen-suriye-ihtilafina-iliskin-kararda-ulkemize-yonelik-ifadeler-hk.tr.mfa

10 <https://rsf.org/en/news/wave-kurdish-arrests-syrian-journalists>

11 <https://twitter.com/RojavaNetwork/status/1370435652131622914?s=20>

12 <https://twitter.com/leventkema/status/1370398563381968900?s=20>

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü 35 tırdan oluşan bu konvoy, ABD'nin 2021'in başından bu yana YPG kontrolü altında bulunan bölgelere sevk ettiği 16. konvoy olarak kayda geçti.¹³

• Güney Suriye

Dera'nın doğusunda yer alan Um Walad kasabasında kimliği belirsiz kişiler tarafından düzenlenen bir saldırıda 2 kişinin hayatını kaybettiği bildirildi. Kurbanların ailesi Esad rejiminin güvenlik birimlerini suçladı.¹⁴ Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin (SOHR) yayımladığı bilgilere göre, Haziran 2019'da Dera'da başlayan güvenlik kaosunda 954'ten fazla saldırı ve suikast girişi belgelendi. Bu saldırı ve suikastlar sonucunda 176'sı sivil; 278'i rejim askeri veya sadık milis/güvenlik güçleri olmak üzere toplamda 619 kişi hayatını kaybetti.¹⁵

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Muhalif kaynaklardan alınan bilgiye göre rejim ve İran destekli yabancı terörist gruplar, Türkiye ve Rusya arasındaki ateşkese rağmen akşam saatlerinde İdlib'in kuzeybatısındaki Tel Haddede bölgesine sızma girişiminde bulundu. Muhalifler ve Beşar Esed rejimi karşıtı silahlı grupların sızma girişimine karşılık vermesi üzerine çatışma çıktı. Çatışma sonucu, rejim ve İran destekli yabancı terörist gruplar geri çekildi. Öte yandan rejim güçleri, gün içinde İdlib'in güneyindeki Beynin ve Serce ile İdlib'in batısındaki San ve Marat Aliye köylerine top ve roket saldırısı düzenledi.¹⁶

Türkiye sınırındaki Cerablus ilçesinin Hamran bölgesi ile Bab ilçesinin kuzeydoğusundaki Terhin bölgesi, 14 Mart 2021'de akşam saatlerinde balistik füzelerle hedef alındı. Saldırıların olduğu bölgelerde, ilkel yöntemlerle işletilen petrol rafine tesisleri yer alırken çok sayıda tankerin yanması sonucu şiddetli patlamalar meydana geldi. Güvenlik kaynaklarından edinilen bilgiye göre balistik füze saldırısı, Halep'te rejim kontrolündeki Kuveyris Havaalanı'ndan yapıldı. Saldırılarda ölen ya da yaralanan olmazken çevrede büyük maddi hasar meydana geldi.¹⁷

13 <https://www.syriahr.com/en/208823/>

14 <https://www.syriahr.com/en/208131/>

15 <https://www.syriahr.com/en/208131/>

16 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/muhalifler-esed-rejimi-guclerinin-idlibdeki-sizma-girisimini-puskurttu/2170383>

17 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyenin-kuzeyindeki-cerablus-ve-bab-ilcelerine-balistik-fuze-saldirisi-duzenlendi/2175820>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi'nin Papa Francis'in ziyareti sonrası 8 Mart Pazartesi günü, halka seslenişte bulunarak¹⁸ Irak'ın bölgedeki tarihî rolünün potansiyeline değindiği ve oluşan sevgi ve tolerans atmosferinin ulusal diyalog adı altında devam etmesi gerektiği yönünde bir çağrıda bulunduğu bildirildi. Bu vesileyle Kazimi'nin ülkedeki siyasi blokları, protesto hareketinde yer alan genç popülasyonu ve muhalif grupları hükûmet ile diyaloga davet ettiği belirtildi. Ayrıca Kazimi'nin konuşmasında siyasi partilere de çağrıda bulunarak siyasi çıkarlar yerine ülkenin çıkarlarını gözetmeye başlayarak erken seçimlerin sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmesini istediği ifade edildi. Sadr Hareketi'nin lideri Mukteda el-Sadr da diyalog çağrısına destek veren bir açıklamada bulunarak Birleşmiş Milletler (BM) gözetiminde bir diyalogdan yana olduklarını belirtti.¹⁹ Öte yandan Avrupa Birliği (AB) Irak Büyükelçisi Martin Huth ise sosyal medya aracılığıyla ulusal diyalog girişimine desteklerini dile getirerek Irak tarafından yönetilen bir sürece destek verebileceklerini aktardı.²⁰ Bununla birlikte Fetih Koalisyonu Kazimi'nin diyalog çağrısına yönelik bir açıklamada bulunarak herhangi bir diyalog girişiminden önce yabancı askerî güçlerin ülkeyi terk etmesi gerektiğinin altını çizdi.²¹

Irak'ın başkenti Bağdat'ta Birinci Uluslararası Su Konferansı'nın düzenlendiği bildirildi. Irak Su Kaynakları Bakanı Mehdi Raşit Hamdani'nin katılım gösterdiği konferansta, Suriye ve Hollanda'dan temsilcilerin yer aldığı belirtilirken Türkiye Cumhurbaşkanlığı Irak Özel Temsilcisi Veysel Eroğlu ve Ürdünlü yetkililerin video konferans yöntemiyle konferansa iştirak ettikleri kaydedildi. Söz konusu konferansa ilişkin açıklamada bulunan Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız, Irak'ta ilk defa uluslararası su konferansının düzenlendiğine dikkat çekerek Türkiye'nin konferansa olumlu baktığını ve güçlü bir katılım sağladıklarını söyledi. Ayrıca Büyükelçi Yıldız, su konusunun sadece Türkiye ile Irak'ı değil, tüm bölgeyi ilgilendiren bir mevzu olduğunu ve bu çerçevede Irak'ın kaygılarının Türkiye tarafından en iyi şekilde takip edildiği vurguladı. Bununla birlikte Yıldız, Eroğlu'nun 2019'daki Irak ziyaretine değinerek o dönem Irak tarafına su sorunu ile ilgili eylem planı sunulduğunu ve söz konusu eylem planının belli bölgelere ve ihtiyaç alanlarına ait plan ve projeleri kapsadığı ifade etti.²² Konferansa ilişkin açıklamada bulunan İran'ın Irak Büyükelçisi İrec Mescidi ise suyun İran, Irak ve komşu ülkeler için büyük önem taşıdığını dile getirerek İran'ın ülkeler arasında

18 <https://twitter.com/IraqiGovt/status/1368892086204907521>

19 <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Sadr-supports-AL-Kadhimi-s-initiative>

20 <https://twitter.com/EUAmblIraq/status/1369347759208337415>

21 <https://ninanews.com/Website/News/Details?key=892815>

22 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1661532960700571>

suyu paylaşmak için Irak ile iş birliği yapacağını vurguladı. Öte yandan IKBY'de barajlardan sorumlu Genel Müdür Ekrem Resul de Türkiye'nin IKBY'ye bu konuda yardım etmeye hazır olduğu belirterek İran'ın da Irak ve IKBY'ye barajlardan yeterince su bırakmasını umduklarını sözlerine ekledi.²³

Irak Sünni Vakfı Basın Ofisinden yapılan yazılı açıklamaya göre, Sünni Vakfı Başkanı Saad Kembeş liderliğindeki bir heyetin Mısır'ın başkenti Kahire'de Ezher Şeyhi Tayyib ile bir araya geldiği bildirildi. Taraflar arasında yapılan görüşmede, Iraklı heyetin Ezher Şeyhi'ne ülkelerini ziyaret etmesi için Başbakan Mustafa el-Kazımi ve Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi ile Sünni Vakfına ait üç ayrı davet mektubunu sunduğu aktarıldı. Ayrıca Iraklı heyetin Tayyib'in yapacağı ziyaretin Irak ve tüm ülke bileşenleri için büyük önem taşıdığını ifade ettiklerinin altı çizildi.²⁴

• Güvenlik

NATO Irak Temsilcisi Korgeneral Pierre Olsen, NATO kuvvetlerinin Irak ordusuna eğitim ve danışmanlık faaliyetlerini sunmayı sürdüreceğini ancak ülkede ABD kuvvetlerinin rolünü kesinlikle almayacağını belirtti. Gelecek aylarda yapılacak toplantılar sonucunda Irak'ta eğitim ve danışmanlık verecekleri kurumların belirleneceğini dile getiren Olsen, "Irak'taki güçlerimiz 300'den fazla, savaş dışı bir görevimiz var" dedi. Irak Ulusal Güvenlik Müsteşarı Kasım el-Araci'nin ülkede NATO'ya ait asker sayısının artırılması konusunda resmî talepte bulunduğunu anımsatan Olsen, "NATO, Irak'ta ABD'nin rolünü kesinlikle almayacak" ifadesini kullandı.²⁵

Başkent Bağdat'ta yer alan İmamlar Köprüsü yakınlarındaki çöp konteynerinde bir el bombasının patladığı belirtilirken kaza olarak kayda geçen patlamada biri sağlık çalışanı olmak üzere iki kişinin hayatını kaybettiği²⁶ ve sekiz kişinin de yaralandığı bildirildi.²⁷ Patlamanın ardından Başbakan Kazımi'nin Bağdat Ortak Operasyonlar Komutanlığını ziyaret ederek İçişleri Bakanı, Ortak Operasyonlar Komutanlığı Yardımcısı, Bağdat Operasyonlar Komutanı ve bazı güvenlik yetkililerinin katılımıyla toplantı düzenlediği duyuruldu. Toplantıda, güvenlik önlemlerinin artırılmasına yönelik talimat veren Kazımi'nin Bağdat'taki patlamaya ilişkin bilgi aldığı kaydedildi.²⁸

Irak'ın Meysan vilayetine bağlı Amara şehrinde, kayıp Iraklı avukat ve aktivist Ali Casib'in babası Casib el-Heclî'ye kimliği belirsiz kişiler tarafından suikast girişiminde bulunduğu

23 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/130320214>

24 <https://www.basnews.com/tr/babat/675449>

25 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1659057427614791>

26 <https://twitter.com/SecMedCell/status/1369050893249822731>

27 <https://twitter.com/SecMedCell/status/1369013950344540163>

28 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1658467941007073>

ve saldırıya uğrayan el-Hecli'nin hayatını kaybettiği aktarıldı. Saldırının ardından harekete geçen Meysan Polis Müdürlüğü, saldırganın yakalandığını ve nezarete tutulduğunu belirtti. Ali Casib, Ekim 2019 protestoları esnasında kimliği belirsiz kişiler tarafından kaçırılmıştı. Ali Casib'in babası saldırıya uğramadan önce aktivist oğlunu kaçıranların İran destekli bir milis örgüt olduğunu iddia etmişti.²⁹ Casib el-Hecli'ye yönelik gerçekleşen suikastın ardından protestocuların Irak'ın Meysan, Babil, Dikar ve Musenna vilayetlerinde sokağa çıkarak gösteriler düzenledikleri ve suikastın arkasındaki isimlerin açıklanmasını talep ettiği bildirildi. Konu ile ilgili açıklama yapan Irak İnsan Hakları Yüksek Komisyonu temsilcisi Ali el-Beyati, Yüksek Yargı Konseyinin suikastı soruşturması için bir komite oluşturması gerektiğini ifade etti.³⁰

Irak Güvenlik Medya Ağı tarafından yapılan açıklamada, Irak'ın Divaniye vilayetinde Uluslararası Koalisyon güçlerine ait konvoyu hedef alan bir saldırı gerçekleştiği ve meydana gelen saldırıda bir güvenlik görevlisinin hayatını kaybederken birisinin de yaralandığı belirtildi.³¹ Öte yandan Uluslararası Koalisyon güçlerini hedef alan bir başka saldırının da Anbar'ın Felluce ilçesinde meydana geldiği, saldırı esnasında sivil bir aracın hasar gördüğü ve araçta bulunan bir kadının da ağır yaralandığı kaydedildi.³² Irak'taki milis örgütler yaptıkları açıklamada, "eğer Başbakan Mustafa el-Kazimi ABD güçlerinden ülkeyi terk etmesini talep ederse şiddet eylemlerine son vereceklerini" belirtti. Bağdat, Beyrut ve Tahran arasında gerçekleşen müzakerelerden sonra çıktığı iddia edilen karara göre saldırıların sona ermesi için Kazimi'nin, ABD güçlerinin 12 ay içinde ülkeyi terk etmelerini resmî olarak talep etmesi gerektiği iddia edildi.³³

Irak Güvenlik Medya Ağı tarafından yapılan açıklamaya göre, Irak'ın Selahaddin vilayetine bağlı Daur ilçesinde asker üniforması giyen terör örgütü IŞİD üyelerinin bir eve düzenlediği baskın sonucunda aynı aileden yedi kişinin ölümüne yol açtıkları bildirildi. Saldırıya ilişkin açıklama yapan Medya Ağı, suikastı düzenleyen asıl kişinin terör örgütü IŞİD ile bağlantısı olduğu için yerel halk tarafından sınır dışı edilen bölgenin eski bir sakini olduğunun altını çizdi.³⁴

Irak'ın Musenna vilayetinde gerçekleşen ve yüzlerce protestocunun katıldığı yüksek işsizlik rakamları ve kamu hizmetlerinin yetersizliği nedeniyle gerçekleşen gösterilerde protestocuların Vali Ahmed Cude'nin istifasını talep ettikleri kaydedildi. Bununla birlikte meydana gelen gösterilerde herhangi bir can kaybının yaşanmadığı aktarıldı.³⁵ Diğer taraftan Irak'ın

29 <https://www.kurdistan24.net/en/story/24071-Father-of-abducted-Iraqi-lawyer-and-activist-assassinated-in-Amara>

30 <https://www.basnews.com/en/babat/675212>

31 <https://www.basnews.com/tr/babat/675169>

32 <https://www.basnews.com/tr/babat/675169>

33 <https://www.middleeasteye.net/news/iraq-us-paramilitaries-agree-stop-attacks-kadhimi-withdrawal-demand>

34 <https://www.basnews.com/en/babat/675361>

35 <https://www.middleeastmonitor.com/20210309-iraq-protesters-continue-to-call-for-dismissal-of-al-muthanna-governor/>

Necef vilayetinde Vali Luey el-Yasiri'nin yolsuzluk ve kötü yönetim nedeniyle istifasının talep edildiği gösterilerde, güvenlik güçlerinin valilik binasına yürümek isteyen protestoculara ateş açması sonucunda 25 kişinin yaralandığı aktarıldı.³⁶

• Ekonomi

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) tarafından yapılan açıklamada, Irak'ın şubat ayında petrol üretimini artıran üye ülkeler arasında ikinci sırada yer aldığı belirtildi. Böylece OPEC paylaştığı aylık raporunda, günlük petrol üretiminin geçen ay bir önceki aya göre Nijerya'da 161 bin varil, Irak'ta 59 bin varil, İran'da 35 bin varil ve Libya ile Venezuela'da de 33'er bin varil arttığını belirtti.³⁷

Irak Parlamentosu Maliye Komitesi Üyesi Milletvekili Muhammed el-Şebeki, 15 Mart Pazartesi günü yapılacak olan parlamento oturumunda onaylanması planlanan 2021 Bütçe Yasa Tasarısı ile ilgili oylamanın salı gününe ertelendiğini açıkladı. El-Şebeki erteleme kararının tasarıdaki teknik noktalarla ilgili olduğunu söylerken IKBY'nin merkezî bütçedeki payı konusundaki anlaşmazlıkların da henüz çözüme kavuşmadığının altını çizdi.³⁸

• Sağlık & Sosyal Hayat

Sağlık Bakanlığı sözcüsü Hasan Nazım düzenlediği basın toplantısında, "Irak Sağlık Bakanı Hasan el-Tamimi, 20 milyon doz koronavirüs (Covid-19) aşısı teslim almak için prosedürlerin tamamlandığını açıkladı" dedi. Tamimi'nin Irak'taki salgın durumu hakkında endişe verici raporlar sunduğunu belirten Bakanlık Sözcüsü, "Covid-19 vaka sayıları arttı ve herkesin üzerine düşen tedbirleri yerine getirmesi gerekiyor" şeklinde açıklama yaptı.³⁹

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Erbil'de Irak Türkmen Cephesi (ITC) Yürütme Kurulu Erbil Ofisi açılışı için bir tören düzenlendi. Açılış törenine, Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Hakan Karaçay, ITC Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakanı ve ITC Yürütme Kurulu Üyesi Aydın Maruf, Türkmen parti yetkilileri ve çok sayıda misafir katıldı.⁴⁰

36 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/65261-Necef%E2%80%99te-olay%C4%B1-g%C3%B6steriler:-Onlarca-yaral%C4%B1>

37 <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/opec-kuresel-petrol-talebi-gunluk-5-9-milyon-varil-artacak/2172697>

38 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraqi-Parliament-schedules-a-new-session-for-voting-on-the-budget-MP-says>

39 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1658759177644616>

40 https://twitter.com/aydn_maruf/status/1370804239900020748?s=20

Karaçay törende yaptığı konuşmada Türkmenlerin Irak nüfusunun üçüncü en büyük, IKBY'nin de ikinci en büyük grubunu oluşturduğunu vurgulayarak "Biz her vesileyle Türkmen kardeşlerimizin hayatın, siyasetin, ekonominin her alanında layık oldukları temsil seviyesine ulaşması gerektiğini, bu yöndeki temennimizi her zaman dile getirdik" ifadelerini kullandı.

Öte yandan Erşat Salihî, Kerkük'teki terör örgütü PKK tehdidine yönelik açıklamalarda bulunarak şu ifadeleri kullandı: "Şu anda Kerkük'ün civarında, Leylan'da, Çimen'de Kerkük sınırlarının içinde PKK terör örgütünün karargâhı var. Bu demektir ki Kerküklülerin güvenlikleri tehdit altındadır. Bunun yanında uyuşturucu maddelerin kuzeyden getirilmesi ve Kerkük'te şehir merkezinde dağıtılması büyük bir tehlikedir bizim için. Bütün Kerküklüler ve Iraklılar için tehlikedir."⁴¹

Papa Francis'in Irak'ı ziyareti için IKBY tarafından bastırılan ve tartışma yaratan pula ilişkin Kerkük'teki Arap ve Türkmen siyasilerden de tepki geldi. Kerkük Arap Meclisi Üyesi Hatem el-Tayî tarafından yapılan açıklamada, söz konusu puldaki haritada Musul ve Kerkük gibi IKBY'nin anayasal sınırlarının dışında yer alan bölgelerin de yer aldığını, bunun ayrılıkçı bir tutum olduğu belirtildi. Diğer yandan ITC Sözcüsü Muhammed Saman'ın yaptığı açıklamada ise Kerkük'ün bölgesel ve uluslararası ölçekteki siyasi çekişmelere dâhil edilmesini reddettiklerini vurguladı ve IKBY'yi Irak'ın birliğini korumaya davet ederek eski hataları tekrarlamamaları tavsiyesinde bulundu.⁴²

Türkmeneli Partisi Başkanı Riyaz Sarkahya, Türkmeneli Dernekler Federasyonu Başkanı Aydın Beyatlı'yı partisinin Kerkük'teki genel merkezinde ağırlayarak kendisi ile bir görüşme gerçekleştirdi. Yapılan görüşmede Irak'ta ve Türkmeneli'ndeki güncel siyasi meseleler ele alınırken Türkmen milletinin taleplerini yerine getirebilmek için Türkmenler arasında söylem birliğinin oluşturmanın önemine değinildi.

Ayrıca Sarkahya, Türkmen Karar Partisi Başkanı Kerim Zeynel ve beraberindeki heyet ile de bir görüşme gerçekleştirdi. Türkmeneli Partisi Yürütme Kurulu üyesi Erşat Avcı'nın da katıldığı görüşmede taraflar arasında ortak meselelerin ele alındığı bildirildi.⁴³

• Güvenlik

Irak medyası tarafından Kerkük Polis Müdürlüğünden yetkililere dayandırılarak yapılan haberde, Kerkük'teki mevcut terör örgütü PKK varlığının doğrulandığı ve örgütün Kerkük'ün dış bölgeleri olan Mahmur'a yakın alanlarda iki karargâhının olduğu vurgulandı. İlgili kaynağa dayandırılan haberde Kerkük'teki PKK varlığının yeni bir durum olmadığı altı çizilirken

41 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkmen-lider-salihi-kerkuk-sinirlarinin-icinde-pkk-teror-orgutunun-karargahi-var/2174912>

42 <https://www.iqiraq.news/political/13654--.html>

43 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1314672102237491&id=523275694710473

bölgedeki PKK'nın Haşdi Şaabi içerisindeki gruplar ile iş birliği içerisinde olduğu belirtildi. Bölge halkıyla PKK'nın kötü bir geçmişinin olduğunun altını çizen emniyet yetkilisi, Haşdi Şaabi ile yapılan iş birliği sonucu PKK'nın bölgedeki faaliyetlerinin arttığını ve bu meselenin yerel yönetimin kontrolünü zayıflattığını bildirdi.

Öte yandan konuya dair açıklama yapan Irak Parlamentosu KDP Milletvekili Diyar Burvari, terör örgütü PKK'nın Sincar, Kerkük ve Mahmur'da varlık gösterdiğini ve bu varlığın meşru olmadığını belirtti. PKK'nın bölgedeki varlığına yönelik merkezi hükûmetin çözüm üretmesi gerektiğine vurgu yapan Burvari, bu durumun Irak ve İKBY'ye zarar verdiğini ifade etti. Burvari, PKK'nın bölgedeki varlığının bölgenin güvenliğinde, siyasi istikrarında ve sosyal yapısında sorunlara neden olduğunu belirtti. Burvari, PKK'nın buldukları bölgelerde siyasi işleyişi olumsuz yönde etkilediklerini, ayrıca örgütün bölgedeki varlığını sonlandırmak için İKBY'nin birçok girişiminin olduğunu söyledi. Ayrıca PKK'nın uluslararası anlamda tehlikeli bir örgüt olduğunu belirten Burvari İKBY'nin, PKK'nın Irak'taki varlığına karşı Bağdat ile koordinasyon olmadan tek taraflı mücadele edemediğini ifade etti.⁴⁴

Selahattin vilayetinde terör örgütü IŞİD tarafından düzenlenen üç ayrı terör saldırısında toplam 8 kişinin hayatını kaybettiği belirtildi. Tikrit'e bağlı Albu Dor köyünde IŞİD militanlarının bir eve baskın düzenledikleri, bölgedeki Haşdi Şaabi güçlerine bilgi sızdırarak "ajanlık" yaptıkları iddiasıyla aynı aileden ikisi kadın dördü erkek altı kişiyi öldürdükleri ifade edildi. Bölgedeki güvenlik yetkililerinin yaptığı açıklamada, teröristlerin köye askerî uniformalar ile girdikleri ve köy halkını "evlerde arama yapılacak" bahanesi ile aldattıkları ifade edildi.

Ayrıca IŞİD militanlarının aynı köyde düzenlediği diğer iki saldırıda ise bir avukat ile bir polisi öldürdükleri açıklandı. Saldırı sonrası Selahattin Valisi Ammar el-Cebr bir açıklama yaparak Valilik olarak olay sonrası bölgeyi ziyaret eden Irak İçişleri Bakanı Osman el-Ganimi'den bir talepte bulduklarını aktardı. Haşdi Şaabi birliklerinin yerine polis güçlerinin bölgedeki güvenliği sağlamasını talep ettiklerini bildiren Cebr; İçişleri Bakanı'nın konuya sıcak baktığını ve talebin onay için Başbakan Kazımi'ye sunulacağını bildirdi.⁴⁵

• Sağlık & Sosyal Hayat

Kerkük Vali Vekili Rakan Said Cuburi, Kerkük Kalesi ve Osmanlı Kışlası'nın restore edilmesi 2021 bütçesinden 1 milyar Irak dinarının tahsis edildiğini açıkladı. Cuburi, daha önce Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığının (TİKA) Kayseri Çarşısı'nı restore ettiğini hatırlatarak bugün de TİKA ve diğer örgütlerin girişimlerine yönelik kapılarının açık olduğunu ifade etti. Ayrıca tarihî eserlerin restore edilmesinin teknik bir mesele olduğunu söyleyen Cuburi, restore işleminin kolay bir süreç olmadığını da belirtti.⁴⁶

44 <https://www.alaraby.co.uk/politics/العراق-رصد-مواقع-جديدة-لمسلحي-العمال-الكرديستاني-قرب-كركوك>

45 <https://edition.cnn.com/2021/03/13/middleeast/isis-iraq-salah-al-din-province-attack-intl/index.html>

46 <https://ninanews.com/Website/News/Details?Key=892844>

Kerkük Sağlık Müdürlüğü, kentteki son koronavirüs vaka sayılarına dair yaptığı açıklamada 14 Mart 2021 tarihi itibarıyla Kerkük'te 57 yeni vakanın tespit edildiğini bildirdi. 37 hastanın ise iyileştiği aktarılan açıklamada, 3 kişinin hayatını kaybettiği ifade edildi.⁴⁷

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan Kamu Yatırım Fonu, 17 bankadan oluşan bir grup ile düzenlenen görüşmeler neticesinde 15 milyar dolar değerinde çok para birimli kredi kolaylığı anlaşması imzaladı. Bu grubu Asya, Ortadoğu, Avrupa, İngiltere ve ABD'li bankalar oluşturmaktadır.⁴⁸

Suudi Arabistan, her türlü ayrımcılıkla mücadele adına yeni bir ulusal politika benimseceğini açıkladı. Özellikle cinsiyet ayrımcılığı ile mücadele alanında yeni politikalar oluşturulacağı belirtildi. Bu bağlamda iş hayatı, maaş, iş yeri ve reklam alanında eşitliğin sağlanacağına değinildi.⁴⁹

Suudi Arabistan Prensi Abdurrahman bin Musaed el-Suud, ABD'den satın alınan silahlar ve askerî malzemeler için alternatif bulunabileceğini belirtti. ABD yaptırımları sebebiyle İngiltere ve Fransa'dan satın alınan askerî malzemeler ise örnek gösterildi. Prens Abdurrahman el-Suud'un hükûmette herhangi bir resmî rolü bulunmamaktadır.⁵⁰

Geçen ay Fas'ta tutuklanan ve Avustralya-Suudi Arabistan vatandaşı Osama el-Hasani'nin Fas mahkemelerince Suudi Arabistan'a iade edileceği açıklandı. Daha önce Suudi mahkemesi ise iş adamı olan Hasani'yi iki yıl hapis cezası vermiştir.⁵¹

Sudanlı yetkililer Suudi Arabistan'ın 2019'da alınan karara göre ekonomik yardım paketi kapsamında Sudan'a 1,5 milyar dolar yardımda bulunacağına açıkladı. Gıda, sağlık, petrol gibi alanlardaki krizleri çözmek adına bu paranın kullanılacağı belirtildi.⁵² Sudan Başbakanı Abdalla Hamdok ve Veliht Prens Muhammed bin Selman, Kızıldeniz'deki olası Suudi yatırımları hakkında bir görüşme gerçekleştirdi. Dostça ilişkilere değinilirken terör ve yoksulluğu ortadan kaldırmak üzerine de görüşüldü.⁵³

47 <https://www.iqirag.news/society/13928-3-57-.html>

48 <https://gulfnews.com/business/banking/saudi-arabias-pif-signs-15-billion-loan-1.77737763>

49 <https://gulfnews.com/world/gulf/saudi/saudi-arabia-to-adopt-national-anti-discrimination-policy-1.1615407506304>

50 <https://www.middleeastmonitor.com/20210312-saudi-prince-says-kingdom-has-alternatives-to-us-for-arms-deals/>

51 <https://www.middleeastmonitor.com/20210310-morocco-to-extradite-australian-to-saudi-arabia-wife-says/>

52 <https://www.middleeastmonitor.com/20210313-saudi-arabia-commits-to-grant-sudan-1-5bn/>

53 <https://apnews.com/article/dubai-saudi-arabia-united-arab-emirates-sudan-africa-0ed141fd54999d496c4240e6f523b46e>

Kadın aktivist Luceyn el-Hezlul, Suudi Arabistan mahkemesi tarafından şartlı olarak tahliye edilmiş ve kendisine yönelik beş yıl seyahat yasağı getirilmiştir. El-Hezlul, bu kararın değişmesi amacıyla mahkemeye başvurmuş, mahkeme ise talebini reddetmiştir.⁵⁴

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov 4 günlük Körfez turu kapsamında BAE'ye bir ziyaret düzenledi. Ziyaret kapsamında BAE Devlet Başkanı Şeyh Halife bin Zayid el-Nahyan, Abu Dabi Veliyaht Prensi Şeyh Muhammed bin Zayid el-Nahyan ve Dışişleri Bakanı Şeyh Abdullah bin Zayid el-Nahyan ile bir araya geldi. Devlet Başkanı Halife bin Zayid, Rus Dışişleri Bakanı Lavrov ve Bakan Yardımcısı Bogdanov'a çeşitli derecelerden devlet nişanı verdi.⁵⁵

İki ülkenin dışişleri bakanları arasında yapılan ayrı bir toplantıdan sonra bir basın toplantısı düzenlendi. BAE Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayid, ABD'nin Suriye'ye uyguladığı yaptırımların Suriye ile çalışmanın önündeki en büyük engel olduğunu ifade etti. Bu durum dolayısıyla Suriye'nin Arap toplumuna geri dönüşünü de engelliyor ifadelerini kullandı.⁵⁶

Bu hafta İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun BAE'ye günübirlik bir gezi yapması planlanmıştı. Seyahat Netanyahu'nun eşinin rahatsızlanıp hastaneye kaldırılması ve Ürdün ile hava sahası konusunda yaşanan anlaşmazlık sebebiyle iptal edildi. Sonrasında Netanyahu ile Muhammed bin Zayid bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşme sonrası yapılan açıklamaya göre BAE İsrail'de stratejik sektörler yatırım yapmak üzere 10 milyar dolarlık bir fon kurdu.⁵⁷ BAE ile İsrail arasında ayrıca karantinadan muaf tutulacak bir seyahat koridoru açılması üzerine de görüşmeler yapıldı. Bu kapsamda iki ülke arasında iş, turizm ve resmî maksatla seyahat yapacak kişilerin koronavirüs aşısı oldukları takdirde kısıtlamalardan muaf tutulması planlanıyor.⁵⁸

Son olarak, Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nun kurucu üyelerinden olan Filistin, BAE'nin foruma katılmasını veto etti. Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nun kurucu üyeleri Mısır, Filistin, Ürdün, Yunanistan, İtalya, İsrail ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi. Geçen sene eylül ayında İsrail Enerji Bakanı Yuval Stienitz BAE'nin Forum'a katılması için teklifte bulduklarını ifade etmişti. Öte yandan forum, Fransa'nın üye ABD'nin ise gözlemci statüsünde katılmasını onayladı.⁵⁹

• Katar

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Katar'a iki günlük resmî bir ziyarette bulundu. Burada Katarlı mevkidaşı Abdurrahman bin Casim Al-Sani ile ve Rus meslektaş

54 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/11/amnesty-denounced-a-saudi-courts-decision-to-uphold-a-sentence>

55 <http://wam.ae/en/details/1395302916711>

56 <https://www.middleeastmonitor.com/20210310-uae-fm-syrias-return-to-arab-fold-inevitable/>

57 <http://wam.ae/en/details/1395302917391>

58 <http://wam.ae/en/details/1395302917084>

59 <https://www.middleeastmonitor.com/20210311-palestine-vetoes-uae-membership-to-east-med-gas-forum/>

Sergey Lavrov ile görüştü. Daha sonra bu üç bakan ortak bir basın toplantısı düzenledi. Toplantının gündem maddelerinden biri Suriye kriziydi. Üç bakan Suriyelilere yardım ulaştırılması konusunu koordine etmek hususunda anlaşmaya varıldığını açıkladı.⁶⁰ Suriye'deki krizin çözüme kavuşturulması için BM kararları çerçevesinde siyasi çözüm çağrısında bulunuldu.⁶¹ Diğer taraftan Katar Dışişleri Bakanı yapılan ortak basın toplantısında Suriye'nin Arap Birliği üyeliğinin askıya alınmasına sebep olan gerekçelerin hâlâ mevcut olduğunu ifade etti.⁶²

Toplantıdaki bir diğer gündem maddesi de Afganistan-Taliban barış görüşmeleriydi. Katar'da devam eden görüşmelerde bir süredir bir tikanma söz konusuydu. Bu kapsamda görüşmelerin Rusya ve Türkiye'de devam etmesine karar verildiği duyuruldu. Rus Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü bir açıklama yaparak Afgan Barış Görüşmeleri'nin Rusya'da yapılacak toplantısına Katar'ın da onur konuğu olarak davet edildiğini belirtti. Toplantıya ABD, Çin ve Pakistan da katılacak.⁶³

2 günlük gezisi kapsamında Bakan Çavuşoğlu, Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed ile de bir görüşme yaptı. İkili ilişkilerin güçlendirilmesinin yanı sıra Afgan Barış Görüşmeleri de toplantıda ele alınan konulardan biri oldu. Türkiye ile Katar'ın bu konuda iş birliği içerisinde olacağı vurgulandı.⁶⁴

Son olarak, 2017 yılında başlayan ve geçtiğimiz ocak ayında sonlanan Katar ambargosu sonrasında Katar'ın BAE'ye ilk petrol sevkiyatı bu hafta gerçekleştirildi. Bu sevkiyat kapsamında yaklaşık 700.000 varil petrolün BAE'ye gönderildiği belirtildi.⁶⁵

• Yemen

İran destekli Husilerin Suudi Arabistan topraklarına ve Sana'nın doğusundaki Marib'e yönelik yoğunlaşan saldırıları sonrasında ABD Dışişleri Bakanlığından yapılan açıklamada Husilerin saldırıları durdurması ve ateşkes görüşmelerine başlaması yönünde çağrıda bulunuldu.⁶⁶ Sonrasında, ABD'nin Yemen Özel Temsilcisi Tim Lenderking, Husilere bir ateşkes planı sunduklarını duyurdu.⁶⁷ Husilerin Sözcüsü Muhammed Abdusselam ise gruba ait televizyon kanalında yaptığı bir açıklamada ABD'nin sunduğu ateşkes planını ülkeyi daha tehlikeli bir duruma sokmaya yönelik komplo olarak nitelendirerek reddettiklerini açıkladı. Husi Sözcü planın Suudi Arabistan ve BM perspektifini yansıttığı ve yeni bir yol göstermediğini vurguladı.⁶⁸

60 <https://www.middleeastmonitor.com/20210312-qatar-turkey-russia-agree-to-coordinate-delivery-of-aid-to-syrians/>

61 <https://www.middleeastmonitor.com/20210312-turkey-russia-qatar-call-for-political-resolution-for-syria-war/>

62 <https://www.middleeastmonitor.com/20210312-qatar-reasons-for-syrias-suspension-from-arab-league-still-valid/>

63 <https://www.aa.com.tr/en/world/russia-invites-qatar-to-meeting-on-afghan-peace/2174221>

64 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/turkish-foreign-minister-meets-qatari-counterpart-emir/2172579>

65 <https://www.middleeastmonitor.com/20210311-qatar-makes-first-shipment-of-oil-to-uae-since-2017/>

66 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/us-says-houthis-need-to-stop-attacks-start-talks/2169201>

67 <https://www.middleeastmonitor.com/20210312-un-weve-offered-houthis-a-plan-for-a-yemen-ceasefire/>

68 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/husiler-abdnin-yemen-icin-sundugu-ateskes-planini-reddetti/2174510>

Son olarak Yemen hükûmetinden bir yetkiliye dayandırılan haberde Husilerin sözde hükûmetinden bir bakanın ülkeden ayrılarak BAE'ye sığındığı ifade edildi. Söz konusu bakanın Husilere yakınlığı ile bilinen Genel Halk Kongresinin (General People's Congress) Genel Sekreteri Gazi Ahmed Ali olduğu belirtildi.⁶⁹

• Kuveyt

38. Kuveyt Kabinesinin kurulmasının ardından Milletvekili Bader Al Dahoum ve Muhammed Al Mutair, Başbakan Şeyh Sabah el-Halid el-Sabah'ı hukukun seçici şekilde uygulanması gerekçesiyle sorgulamak için önerge verdi. Pek çok milletvekili de bu önergeye destek verdiklerini belirtti. Ancak 18 Mart'a kadar parlamento oturumlarının askıya alınması sebebiyle önergenin o tarihten sonra parlamentoda görüşülmesi beklenmektedir.⁷⁰

Kuveyt Maliye Bakanı Khalifa Hamada, petrol gelirlerindeki artışın bütçesindeki sıkıntıları gidermede yeterli kalmayacağını ve radikal ekonomik reformların yapılması gerektiğini belirtti. Kuveyt'in bütçe açığını kapatabilmesi için bir varil petrolün fiyatının 90 dolar olması gerekmektedir.⁷¹

• Umman

Umman Ekonomi Teşvik Planı açıklandı. Buna göre odaklanılan temel konular; vergiler ve ödemeler, iş ve yatırım çevresini geliştirmek, küçük ve orta derece işletmeleri geliştirmek, işçi ve işçi piyasası, bankacılık ile Covid-19'un ekonomideki olumsuz etkilerini azaltmak, ekonomik aktiviteleri arttırarak ülkeye yatırım çekmektir.⁷²

Umman hükûmeti, küçük ve orta derecedeki şirketlerin 2020-2021 gelir vergilerinde düşüşe gidileceğini, yabancı yatırımcılara ise uzun dönem ikametgâh izni verileceğini açıkladı.⁷³ Turizm sektörü için ise otellerin gelir ve turizm vergisinden 2020-2021 yılları için muaf olacağı da belirtildi.⁷⁴

• Bahreyn

Avrupa Parlamentosu Bahreyn'deki insan hakları ihlallerine ilişkin bir karar aldı. Bu karar da Bahreyn'in ihlaller için tazminat ödemesini ve idam cezalarını gözden geçirmesi istendi.

69 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemendeki-husilerin-sozde-hukümetinden-bir-bakanin-baeye-sigindigi-one-suruldu/2170397>

70 <https://gulffnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-two-mps-file-a-motion-to-interrogate-pm-a-week-after-new-government-formation-1.77715845>

71 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN2B21TA>

72 <https://timesofoman.com/article/five-core-focus-areas-of-omans-economic-stimulus-plan>

73 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN2B11MJ>

74 <https://timesofoman.com/article/ministry-announces-tax-exemptions-for-tourism-sector-in-oman>

Dışişleri Bakanlığı bu kararı kınayan bir açıklama yayınladı. AP'nin aldığı kararın Bahreyn'in itibarını zedelemek isteyen yanlış iddialara dayandığını belirtti.⁷⁵

Bahreyn İçişleri Bakanlığı ve Bahreyn Gazeteciler Birliği Katar merkezli El Cezire Kanalı'nı hedef alan açıklamalarda bulundu. Açıklamalarda El Cezire'de yayımlanan bir programda Bahreyn ile ilgili asılsız haberlere yer verildiği ve bu şekilde Bahreyn'in imajının kasıtlı bir şekilde zedelenmeye çalışıldığı ifade edildi. İçişleri Bakanlığı El Cezire'nin iyi komşuluk ilkelere aykırı davrandığını belirtti.⁷⁶

■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

• Mısır

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Mısır ile diplomatik temasların yeniden başladığını duyurdu. Çavuşoğlu iki ülkenin herhangi bir koşul öne sürmediğini belirterek yıllarca bağların kopuk oluşunun ister istemez bir güven eksikliğine yol açtığını o nedenle belirli bir strateji ve yol haritası üzerinden görüşmelerin devam ettiğini dile getirdi.⁷⁷

Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri ve Yunanistanlı mevkidaşı Nikos Dendias, Kahire'de bir araya geldi. Mısır Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamada ikilinin Mısır ve Yunanistan arasındaki yatırım ve iş birliği konularında görüş alışverişinde buldukları belirtildi.⁷⁸

Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Mısır'ın Etiyopya ile Rönesans (GERD) barajı üzerine müzakerelerinin devam ettiğini söyledi. Şükri, konuya ilişkin Afrika Birliği çerçevesi dışında müzakerelerin gerçekleşmeyeceğini söyledi.⁷⁹ Etiyopya daha önce Mısır ve Sudan tarafından sunulan Afrika Birliği'ne, ABD, AB ve BM'nin de dâhil olacağı dörtlü bir ara buluculuk sistemini reddettiğini açıkladı. Etiyopya Dışişleri Bakanlığı, yaptığı açıklamada Afrika problemlerinin Afrika çözümleri ile çözüleceğine inandıklarını dile getirdi.⁸⁰

İsrail İstihbarat Başkanı Eli Cohen'in başkanlığındaki heyet Mısır'a bir ziyarette gerçekleştirdi. Mısırlı yetkililer tarafından karşılanan heyetin ikili ekonomik ilişkiler ve güvenlik ve iş birliği gibi konularda görüşmelerde bulunduğu aktarıldı.⁸¹

Sudan Başbakanı Abdalla Hamdok, Mısır'a bir ziyaret gerçekleştirerek Mısır Cumhurbaşkanı

75 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinistrydenouncesEUParliamentsresolution.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDsQ0vduTueNaYOy4NoqD9vA%3d>

76 <https://www.bna.bh/en/InteriorMinistryQatarsAlJazeerachannelviolatesgoodneighbourlinessprinciples.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDqW%2f%2f5JARhoKye2xINfp7%2bU%3d>

77 <https://www.haberturk.com/cavusoglu-misir-la-diplomatik-temaslarimiz-basladi-3003080>

78 <https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/405575/Egypt/Politics-/FM-Shoukry,-Greek-counterpart-discuss-boosting-inv.aspx>

79 <https://www.arabnews.com/node/1822386/middle-east>

80 <https://www.middleeastmonitor.com/20210310-ethiopia-rejects-international-mediation-proposal/>

81 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egypt-israel-hold-talks-to-boost-cooperation/2170998>

Abdülfettah El Sisi ile görüştü. Mısır Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamada iki ülkenin devlet başkanlarının Etiyopya'nın Rönesans Barajı ile ilgili olarak sıkı bir şekilde beraber çalışacakları dile getirildi.⁸²

• Libya

Bu hafta Libya'nın yeni seçilen hükûmetine güvenoyu vermek üzere 2014'te seçilmiş, "bölünmüş hâldeki" Temsilciler Meclisi üyeleri Sirte'de düzenlenen oturumda bir araya gelmişlerdir.⁸³ Pazartesi başlayan oturumdan çarşamba günü ikiye karşı 132 oy ile Dibeybe'nin kabinesine güvenoyu çıkmıştır. Dibeybe bunun üzerine yaptığı açıklamada, bu oyun Libyalıların birliğinin göstergesi olduğunun altını çizmiştir.⁸⁴ İki Başbakan Yardımcısı ve 33 bakanın bulunduğu kabinedeyse en çok dikkat çeken isimlerden bir tanesi Libya'nın ilk kadın Dışişleri Bakanı Necla Muhammed el-Menguş olmuştur.⁸⁵

Bu hafta BM Güvenlik Konseyi bir kez daha yabancı güç ve milislerin Libya'dan çekilmesine dair çağrıda bulunmuştur. Verilen güvenoyu memnuniyetle karşılanırken, yabancı milislerin "daha fazla geciktirmeden" çekilmeleri gerektiği çağrısında bulunulmuş, daha önce imzalanan ateşkes anlaşmasına dikkat çekilmiştir.⁸⁶

Yeni Başbakan Abdulhamid Dibeybe bu hafta yaptığı açıklamada kendisinin ve Libya halkının koronavirüsle mücadelenin gidişatından memnun olmadığını bildirmiştir. Dibeybe, pandemiyin kontrol altına alınmasının ve aşının tedarik edilmesinin hükûmetinin önceliklerinden olduğunun altını çizmiştir.⁸⁷ Ayrıca Dibeybe, Türkiye ile imzalanmış olan deniz yetki anlaşmasına destek verdiğini ve bunun ülkesinin ekonomik çıkarlarına hizmet eden bir anlaşma olduğunu vurgulamıştır.⁸⁸

Son olarak, Libya UMH Dışişleri Bakanı Muhammed Tahir es-Siyale Türkiye'nin yeni Trablus Büyükelçisi Kenan Yılmaz'ı pazartesi günü makamına kabul etmiştir.⁸⁹

• Tunus

Salı günü, Akdeniz'i aşır İtalya kıyılarına ulaşmaya çalışan göçmen botlarının batması sonucu en az 39 kişinin hayatını kaybettiği bilinmektedir. Tunus Savunma Bakanlığının

82 <https://apnews.com/article/africa-egypt-sudan-ethiopia-cairo-fe9eb288083173c96d32878ff2fe5282>

83 <https://www.libyaherald.com/2021/03/09/the-hors-reunified-sirte-session-first-day-roundup/>

84 <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyan-parliament-backs-unity-government-advancing-peace-plan-idUSKBN2B21BF?rpc=401&>

85 <https://www.libyaherald.com/2021/03/11/najla-mangoush-libyas-first-female-foreign-minister/>

86 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/13/un-urges-withdrawal-of-foreign-forces-mercenaries-from-libya>

87 <https://www.libyaherald.com/2021/03/13/aldabaiba-vows-again-to-make-vaccine-available-at-any-cost-and-as-soon-as-possible/>

88 <https://www.africanews.com/2021/03/11/libyan-pm-supports-libya-turkey-maritime-deal/>

89 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/sayala-receives-credentials-new-turkish-ambassador-libya>

yaptığı açıklamada, 165 kişi sahil güvenlik güçleri tarafından kurtarılmış olduğunu ve hayatını kaybeden tüm göçmenlerin Sahraaltı Afrika devletlerinden geldiklerini bildirmiştir.⁹⁰

Tunus Meclis Başkanı Raşid Gannuşî, hafta içi yaptığı açıklamada ülkesinin yeni bir hükûmetten ziyade ekonomik reformların hayata geçirilebileceği siyasi istikrar ortamına ihtiyacı olduğuna inandığını vurgulamıştır. Gannuşî, Nahda Hareketi Partisi'nin tam bir parlamenter sistemden yana olduğunu ve ikili siyasi sistemin gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁹¹

Kasım ayında Özgür Anayasa Partisi üyeleri Dünya Müslüman Alimler Birliği'nin Tunus şubesinin önünde "Öfke Duruşu" adlı eylemlerine başlamış, birliğin önünde çadırlar kurularak "buradan gidin" sloganlı pankartlar asılmıştır. Bu hafta ise Tunus'taki şubenin Yönetim Kurulu Üyesi Lütfi el-Amduni yaptığı açıklamada, Özgür Anayasa Partisi Başkanı Abir Musî'nin önderliğindeki grubun Tunus'taki merkeze baskın düzenlediklerini bildirmiştir. Amduni bunun üyeler için tehdit oluşturduğunu ve "Tunus için bir skandal" olduğunu vurgulamıştır.⁹²

Tunus, Rusya'dan aldığı 30 bin doz Sputnik V aşısının ülkeye çarşamba günü ulaşmasıyla birlikte sağlık çalışanlarını ve yaşlılarını aşılamaaya başladığını duyurmuştur.⁹³

Son olarak Tunus Ulaştırma Bakanı, Libya ile uçuşların nisan ayı itibarıyla başlayacağını duyurmuştur. Bakan, Tunus ile Libya arasındaki uçuşların durdurulmasının Tunisair şirketine finansal anlamda zora sokmuş olduğunun da altını çizmiştir.⁹⁴

• Cezayir

Cuma günü yüzlerce Cezayirli'nin bir kez daha sokaklara döküldüğü kaydedilmiştir. Hirak gösterilerinin 108. cumasında göstericiler "'köklü değişim" taleplerini yinelemiş ve "seçim gündeminin siyasi krizi çözmeyeceğine" dair sloganlarını duyurmuşlardır. Gösteriler başkentin farklı bölgelerinden kent meydanına giden yolları izlemiştir. Ayrıca, sosyal medya üzerinden Konstantin, Annabe ve Vehran gibi kentlerde yürütülen gösterilerden de görüntüler paylaşılmıştır.⁹⁵

Geçen ay Ulusal Halk Meclisini fetheden ve erken seçimlere gidileceğini duyuran Cumhurbaşkanı Abdulmecid Tebbun, bu hafta 12 Haziran'ın seçim tarihi olarak kararlaştırıldığını açıklamıştır. Yerel seçimleri müteakiben düzenlenecek erken genel seçimin Tebbun'un

90 <https://www.reuters.com/article/us-tunisia-migrants-europe/at-least-39-die-as-two-migrant-boats-sink-off-tunisia-idUSKBN2B11NF?rpc=401&>

91 <https://www.middleeastmonitor.com/20210312-tunisia-needs-political-stability-not-a-change-of-government-says-ghannouchi/>

92 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunustaki-ozgur-anayasa-partisi-lideri-ve-destekcileri-dunya-musliman-alimler-birligi-binasina-baskin-duzenledi/2170414>

93 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-kovid-19-asilama-islemi-basladi/2174929>

94 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/tunisia-resume-flights-libya-april>

95 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayirliler-koklu-degisim-talebiyle-bir-kez-daha-sokaklara-indi/2174554>

Buteflika'dan sonra yaptığı reformlar başlığı altında değerlendirilmektedir.⁹⁶ Ayrıca Cumhurbaşkanı Tebbun, ülkede ilk kez açık liste sisteminin uygulamaya geçirileceğini duyurmuştur. Açık ve kapalı liste arasındaki fark; ikincisinde partinin belirlediği isim düzeninin kabul edilmesi gerekirken, ilkinde seçmen adayların listedeki konumlarını belirlemede özgür bırakılacaktır.⁹⁷

Fransa, Cezayir savaşıyla ilgili dosyaların gizliliğinin kaldırılacağını duyurmuştur. Yaz ayından önce yürürlüğe girmesi beklenen bu yasayla 50 yılı aşkın meseleleri içeren gizli dosyaların açığa kavuşacağına inanılmaktadır.⁹⁸

Son olarak Cezayir, Fransız hükûmetine bağlı France 24 kanalını, ülke aleyhinde tahrik edici yayınları sebebiyle kınadığını duyurmuştur. Cezayir radyosunun haberine göre, Cezayir İletişim Bakanı Ammar Bilhaymer kanalı profesyonel olmayan ve kışkırtıcı faaliyetleri sebebiyle uyarmıştır, kanaldan ise konuya ilişkin bir açıklama gelmemiştir.⁹⁹

• Fas

İran'ın Birleşmiş Milletler temsilcisi Mohammad Reza Sahraei, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda Batı Sahra meselesi için İran'ın bölgede self-determinasyon ilkesini desteklediğini söyledi. Sahraei ayrıca Fas'ın başka ülkelerin iç işlerine karışmayı ve onların toprak bütünlüğünü sorgulamayı bırakması gerektiğini dile getirdi. Fas, 2018 yılında İran'ın Hizbullah aracılığıyla Polisario Cephesi'ne silah yardımı yaptığı gerekçesiyle ilişkilerini kesmişti.¹⁰⁰

Aralarında Portekiz'in eski Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı'nın da bulunduğu Portekiz sol partilerinin önceki ve şu anki üyelerinden oluşan bir grubun, Portekiz Başbakanı Antonio Costa'ya yazdıkları mektupta Portekiz'in ve Avrupa Birliği'nin Fas'ın Batı Sahra üzerindeki egemenliğini tanıması çağrısında buldukları dile getirildi.¹⁰¹

Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Batı Sahra meselesinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarını uygulamanın önemli olduğunu vurguladı. Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Zirvesi'nde konuşan Şükri, Birleşmiş Milletler ve Afrika Birliği çerçevesinde Batı Sahra'ya ilişkin siyasi bir uzlaşmaya varılması gerektiğini dile getirdi.¹⁰²

96 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/11/algerian-president-sets-june-12-for-early-legislative-elections>

97 <https://www.middleeastmonitor.com/20210309-algeria-president-ratifies-open-list-electoral-law-for-first-time/>

98 <https://www.theguardian.com/world/2021/mar/10/france-to-declassify-files-on-algerian-war>

99 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-ulke-aleyhindeki-kiskirtici-faaliyetlerinden-dolayi-france-24-kanalini-uyardi/2175128>

100 <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/337302/iran-supports-polisario-challenges-moroccos-territorial-integrity/>

101 <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/337271/prominent-figures-urge-portugal-eu-to-back-morocco-on-western-sahara/>

102 <https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/405685/-.aspx>

Dünya Bankası Mena Bölgesi İkinci Başkanı Farid Balhaj, Fas Başbakanı Saadeddin Osmani ile bir araya geldi. Balhaj, Dünya Bankasının Fas'a olan finansal desteğini arttırmak için hazır olduğunu dile getirdi.¹⁰³

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

OPEC'in arz kısıtlamasına devam etme kararındaki temel sebebin talep tahmininin azalacağı yönündeki öngörüler olduğu bildirildi. OPEC'in 2021 yılının ikinci çeyreğinde üretilmesi gereken olan petrol miktarını, günlük 690.000 varil oranında düşürdüğü bildirildi. 2021 yılının dördüncü çeyreğinde ise OPEC tarafından beklenen petrol talebindeki artış miktarının günlük 970.000 varil ve ham petrol ihtiyacındaki artışın ise 400.000 varil olmasının beklendiği açıklandı.¹⁰⁴

Rusya Enerji Bakanı, petrol fiyatlarının artışıyla OPEC+'ya üye olmayan petrol üreticilerinin petrol üretimlerinin artmasından endişe duyduklarını dile getirdi.¹⁰⁵

ABD ambargosuna rağmen Çinli petrol rafinerilerinin İran'dan petrol almaya devam ettiği kaydedildi. İran'dan alınan çok miktarda petrol nedeniyle Çin'in Şantung bölgesinde bulunan limanlarda tanker trafiği yaşandığı belirtildi. Çin'in ham petrolü İran'dan, Brent referans fiyatından 3 ila 5 USD indirimle aldığı bildirildi. 2021 Mart ayında, Çin'in İran'dan aldığı ham petrolün 2021 Şubat ayına oranla günlük 856.000 varille iki katına çıkmasının beklendiği açıklandı.¹⁰⁶

Hindistan, Suudi Arabistan'ın petrol üretimini azaltmasıyla birlikte petrol tedariki için kaynak alternatiflerini çeşitlendirme ve başka enerji kaynaklarını değerlendirmeye başladıklarını açıkladı. Hindistan Petrol Bakanı, 71 USD'ye çıkan Brent petrolünün makul fiyatının 50-60 USD olduğunu dile getirdi. Petrol ihtiyacının %19'unu Suudi Arabistan'dan karşılayan Hindistan, İran'ın petrol piyasasına yeniden girişini takip ettiklerini bildirdi.¹⁰⁷

• Türkiye

Türkiye Dışişleri Bakanı, Mısır ile deniz yetki alanlarını müzakere edebileceklerini hâlihazırda diplomatik düzeyde ve istihbarat düzeyinde Mısır ile irtibat hâlinde olduklarını açıkladı. Bakan, Türkiye'nin BAE ve Suudi Arabistan ile de olumlu adımlar atabileceğini bildirdi.¹⁰⁸

103 <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/337268/world-bank-voices-willingness-to-increase-support-to-morocco/>

104 <https://www.worldoil.com/news/2021/3/11/opec-slashes-its-q2-global-oil-demand-forecast>

105 <https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-novak-idUSKBN2B21Z3>

106 <https://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/China-Splurges-On-Iranian-Oil-Despite-US-Sanctions.html>

107 <https://www.worldoil.com/news/2021/3/9/india-searches-for-new-energy-sources-as-global-oil-prices-rise>

108 <https://m.haber7.com/dunya/haber/3077053-turkiyeden-misir-bae-ve-suudi-arabistan-aciklamasi-sureci-resmen-baslattik>

• Ortadoğu

Suudi Arabistan, 7 Mart 2021'de Yemenli Husiler tarafından Suudi Aramco'nun Ras Tanura Limanı'ndaki petrol tesislerine yönelik saldırı düzenlendiğini bildirdi. Zahran kentindeki Suudi Aramco tesislerine balistik füze ile saldırılar düzenlenirken, Ras Tanura Limanı'na ise denizden İHA'lar ile saldırıldığı dile getirildi. Toplamda 8 balistik füze, 14 İHA ile saldırı düzenlendiği kaydedildi.¹⁰⁹

Katar, yeni nesil LNG taşıyıcıları için kargo muhafaza sistemini geliştirmek adına önde gelen uluslararası gemi inşa şirketleri ile iş birliği yapacağını açıkladı. Qatar Petroleum, LNT Marine, American Bureau of Shipping ve Shanghai Waigaoqiao Shipbuilding arasında bir çoklu iş birliği anlaşmasının kurulduğu bildirildi. Qatargas, ConocoPhillips, ExxonMobil, Shell ve Total gibi LNG şirketlerinin de bu çoklu iş birliğine katılacağı kaydedildi.¹¹⁰

Doğu Akdeniz Gaz Forumu (EastMed) kurucu üyelerinden olan Filistin'in, BAE'nin EastMed'e katılma talebini veto ettiği bildirildi.¹¹¹

Mısır Elektrik Bakanı ve GKRY Enerji Bakanı'nın, Mısır'dan GKRY'ye uzanacak elektrik şebekesi projesi olan EuroAfrika Projesi için mutabakat zaptı imzaladıkları duyuruldu.¹¹²

İsrail Enerji Bakanı, GKRY ve Yunanistan Enerji Bakanları ile Avrupa-Asya arasında 1.500 km derinlikte yapılacak olan denizaltı elektrik kablosu için bir mutabakat zaptı imzaladıkları bildirildi. 2.000 megavat kapasitedeki elektrik şebekesi, İsrail, GKRY ve Yunanistan'ın elektrik bağlantısını sağlayacağı kaydedildi. Akdeniz'de üç bölüme döneceği bildirildi: İsrail ile GKRY arasında yaklaşık 310 km, GKRY ile Girit arasında yaklaşık 900 km ve Yunanistan'da Girit ile Attika arasında yaklaşık 310 km olacaktır.^{113 114}

İtalyan Eni Şirketi partnerleri ile anlaşmazlıklarını çözdüklerini ve bir anlaşmaya vararak Mısırın Dimyat LNG terminalinin yeniden üretime başladığını onayladı. Union Fenosa Gasın varlıkları Eni ve Naturgy arasında pay edilirken İspanyol Mısır Gaz Şirketinin (SEGAS), %50 Eniye, %10 Mısır Genel Petrol Şirketine (EGPC), %40 Mısır Doğal Gaz Holding Şirketine hisse verdiği kaydedildi. İskenderiye yakınlarında bulunan 7,56 milyar m3 kapasiteye sahip olan SEGAS'a ait tesis, 2012 yılından beri yasal ihtilaflar nedeniyle kullanılmamaktaydı.¹¹⁵

BAE, Basra Körfezi kıyısında bulunan Barakah Nükleer Santrali'nin ikinci ünitesinin işletme ruhsatının onaylandığını duyurdu. 2020 Temmuz ayında işletme ruhsatı verilen ilk ünitenin

109 <http://www.gazetevatan.com/suudi-arabistan-petrol-limani-ve-aramco-ya-yapilan-saldirilari-d-1377558-dunya/>

110 <https://oglinks.news/qatar-petroleum/news/leads-effort-design-new-generation-lng-carriers>

111 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/palestine-vetoes-uae-membership-in-eastmed-gas-forum/2171449>

112 <https://www.euroafrica-interconnector.com/at-glance/project-timeline/#:~:text=EuroAfrica%20Interconnector%2C%20as%20the%20official,estimated%20at%202.5%20billion%20euros.>

113 <https://www.mivzaklive.co.il/archives/416126>

114 <https://www.themarket.com/dynamo/.premium-1.9600435>

115 <https://oglinks.news/eni/pr/completes-agreement-over-the-restart-of-damietta-lng>

üretim kapasitesinin %80'e çıktığı bildirildi. Barakah Nükleer Santrali'nin, BAE'nin enerji ihtiyacının %25'ini karşılamasının beklendiği açıklandı.¹¹⁶ Ardından BAE, Barakah Nükleer Santrali'nde, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının en yüksek seviyeli nükleer tatbikatı olan ConvEx-3'ü (3.Seviyeye Konvansiyon Tatbikatı) yapacağını açıkladı. Yapılacak tatbikata 170 ülkenin katılacağı kaydedildi.¹¹⁷

İsrail'in, 2019'dan bu yana Suriye'ye giden yaklaşık 12 İran gemisini su mayınları ile vurduğu bildirildi. Vurulan tankerlerin petrol ve silah taşıdığı açıklandı.¹¹⁸

İsrail Enerji Bakanı, denizaltı doğal gaz boru hattı vasıtasıyla Leviathan gaz sahasından Mısır'a ilettiği gazın hacminin ikiye katlanması için gerekli altyapı teşvikini sağlayacağını ve ikinci bir boru hattının yapılması için görüşmeler yaptıklarını açıkladı. Yeni boru hattının yıllık 10 milyar m³ ile başlamasının hedeflendiği ancak bu miktarın zamanla artabileceği bildirildi.¹¹⁹

İsrail Enerji Bakanı, Akdenizde Türkiye ile iş birliğine hazır olduklarını açıkladı. Geçmişte Türkiye'ye gaz ihraç etmek istediklerini ancak bundan bir sonuç alınamadığını bildirdi. Türkiye'nin bölgede GKRY ve Yunanistan ile çatışmak yerine bu ülkelerle koordinasyonlu hareket etmesini umduklarını dile getirdi. EastMed Boru Hattı'nın 5 yıl içerisinde tamamlanabileceğini açıkladı.¹²⁰

İsrail ve GKRY'nin Afrodit rezervuarında anlaşmaya vardığı bildirildi. İsrail ve GKRY'deki şirketlerin kendi taraflarındaki veri tabanlarını birbirlerine aktaracağı açıklandı.¹²¹

Libya'nın Ulusal Petrol Şirketi (NOC), 2021 yılının sonuna kadar petrol üretimini günlük 1,45 milyon varil arttırmayı hedeflediklerini açıkladı. 2020 Eylül ayındaki üretimin günlük 70 bin varil olduğunu kaydeden şirket bugünkü üretimin günlük 1,30 milyon varil olduğunu dile getirdi. 2021 Şubat ayında 1,20 milyon varil ham petrol ve kondensat üreten şirketin uzun vadede planının, önümüzdeki 2 yıl içerisinde üretimi günlük 1,60 milyon varile, önümüzdeki 3-4 sene içerisinde ise günlük 2,10 milyon varile çıkarmak olduğunu açıkladı.¹²²

Tahran'ın gelecek 12 ayda petrol sahalarındaki üretimi arttırmaya çalıştığı bildirildi. Özellikle Batı Karun bölgesindeki çıkarılabilir petrol rezervinin günlük 670 milyon varil olduğu

116 <https://sputniknews.com/middleeast/202103091082290695-uae-authorises-launch-of-second-reactor-at-nuclear-plant-report-says/>

117 <https://m.khaleejtimes.com/news/government/uae-to-host-iaea-most-complex-nuclear-crisis-drill>

118 <https://www.wsj.com/articles/israel-strikes-target-iranian-oil-bound-for-syria-11615492789>

119 <https://www.thisismoney.co.uk/wires/reuters/article-9343625/Subsea-pipeline-double-Israeli-gas-exports-Egypt-minister.html>

120 <https://in-cyprus.philenews.com/the-eastmed-pipeline-could-be-in-place-in-five-years-israeli-energy-minister-says-video/>

121 <https://www.mivzaklive.co.il/archives/416169>

122 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/030921-libya-targeting-145-mil-bd-oil-output-by-end-of-2021-sanalla>

kaydedildi. Çin'in aynı zamanda İran'ın Irak'la paylaştığı petrol sahalarındaki üretimini de desteklediği bildirildi.¹²³

Norveç merkezli petrol ve doğal gaz şirketi DNO, IKBY'ye 42,4 milyon USD'lik fatura çıkardığı dile getirildi. Bunun 31,9 milyon USD'sinin Tawke lisansından 2021 Ocak ayında ihracat pazarına teslim edilen ham petrolün hak payı olduğu bildirildi. 4,3 milyon USD'sinin, Ağustos 2017 alacakları tasfiye sözleşmesi kapsamındaki brüt Ocak 2021 Tawke lisans gelirlerinin %3'lük bir iptal ödemesi 6,2 milyon USD'sinin ise şirketin 2019 ve 2020 Tawke lisansının stopaj ödemesine ilişkin gecikmiş ödemesi olduğu bildirildi.¹²⁴ Genel Energy Şirketinin ise IKBY'den Ocak 2021 için 23,9 milyon USD'lik ödeme aldığı duyuruldu.¹²⁵

Genel Energy Şirketi, IKBY'deki %30 hakka sahip olduğu Sarta-2 kuyusunda üretime başladığını duyurdu. Sarta-2 kuyusunun brüt saha üretiminin günlük 10 bin varil olduğu bildirildi. 2021 yılının ikinci çeyreğinde Sarta-5 ve Sarta-6 kuyularının arka arkaya açılacağı dile getirildi.¹²⁶

123 <https://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Iran-Pushes-Development-Of-Major-Oil-Region-Under-25-Year-China-Deal.html>

124 <https://finance.yahoo.com/news/dno-reports-krb-payments-130000666.html>

125 <https://www.energy-pedia.com/news/iraq/genel-energy-receives-payments-for-kri-oil-sales-182261>

126 https://www.morningstar.co.uk/uk/news/AN_1615272557832392300/in-brief-genel-energy-says-sarta-2-well-in-iraq-enters-production.aspx

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(8-14 MART 2021)

• Suriye Uzun Bir Döngünün Ortasında

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi sayfasında, konseyin Genel Müdürü Andrey Kortunov'un, "[Suriye Uzun Bir Döngünün Ortasında](#)" başlıklı değerlendirmesi yayımlandı. Makalede, Suriye'de iç savaşın başlamasından bu yana geçen on yılda ülkenin durumunun yanı sıra iç savaşın dış aktörleri de "kazanan ve kaybedenler" olmak üzere iki kategoride incelenmiştir. Uzman, önce Suriye'deki iç savaşın uzamasına dikkat çekerek onu tarih boyunca meydana gelen iç savaşlarla karşılaştırmış ve 21. yüzyıldaki çatışmaların kendi mantığı ve dinamikleri olduğu sonucuna varmıştır: "Mart 2011'de birisi bana, bundan on yıl sonra Suriye'deki iç savaşın hâlâ devam edeceğini söyleseydi muhtemelen inanmazdım. 19. yüzyılın ortalarında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki iç savaş dört yıl, 20. yüzyılda Rusya ve İspanya'daki iç savaşlar sırasıyla beş yıl ve üç yıl sürmüştür. Ama on yıl değil. 21. yüzyıldaki çatışmalar onlarca yıl sürebilir; bazen durur, sonra yeniden alevlenir ancak asla taraflardan birinin nihai zafriyle bitmez. Bu anlamda Suriye bir istisna değil."

Mart 2011 yılını "trajik olayların üzücü yıl dönümü" olarak değerlendiren analist, Suriye'deki çatışmanın ilk sonuçlarını "kazanan ve kaybeden" kategorisinde özetlerken önce savaşın Suriye üzerindeki etkilerine değinmiştir: "Yaklaşık yarım milyon ölünün, yedi milyondan fazla mültecinin ve ülke içinde yerinden edilmiş çok sayıda insanın olduğunu, ekonominin ve temel altyapının neredeyse tamamen yıkıldığını dikkate alırsak herkesten önce kaybeden Suriye'nin kendisidir." Uzmana göre, bir zamanlar bölgedeki en başarılı devletlerden biri olan Suriye, siyasi aşırılık yanlısı grupların ve uluslararası teröristlerin çekim merkezi İranlılar ile İsraililer, Şiiler ve Sünniler, Ruslar ve Amerikalılar arasındaki ilişkileri çözmek için evrensel bir platform hâline geldi.

Kortunov, Suriye savaşının dış aktörlerini incelerken Batı'nın bu konuda kaybettiğini ifade etmiştir. Rus ordusunun başarılı ve nispeten düşük bütçeli operasyonunun, Moskova'yı kısa sürede Suriye sahasında önemli bir dış oyuncu hâline getirdiğine dikkat çeken uzman, Rusya'yı "kazanan" olarak değerlendirse de Suriye'deki çatışmayı çözmek için hiçbir strateji geliştirmemesi nedeniyle Şam rejimi üzerindeki etkinin yeterli olmadığını belirtti. Yazıda, İranın Suriye'deki konumuna da değinilmiştir: İran'ın Suriye'deki varlığı stratejik ve uzun vadeli olması nedeniyle savaş yıllarında yeni bir düzeye ulaşabildi. Uzman, bu nedenle söz konusu iç savaşta kazanan dış aktörün İran olduğunu vurgulasa da öte yandan Suriye'nin

ağırlıklı olarak Sünni bir ülke olması nedeniyle Şii İran olanaklarının bu ülkede sınırlı kalacağını belirtti.

• ABD, Rusya'nın Basra Körfezi'ne Giden Yolunu Açtı

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Suudi Arabistan ve Katar'ı içeren Körfez turu, bu haftaki Rusya basınının önemli gündem maddesini oluşturmaktadır. "Nezavismaya" gazetesinin 9 Mart sayısında "[ABD, Rusya'nın Basra Körfezi'ne Giden Yolunu Açtı](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren değerlendirmede, söz konusu ziyaret sırasında Lavrov'un önce Birleşik Arap Emirlikleri'ne gelmesi yaptığı görüşmelerde hem bölgesel krizlere hem de ikili gündeme ilişkin konulara değinildiği kaydedildi. Uzmanlara göre, Ortadoğu sorunlarının önceliğini azaltmaya ve kendisini bazı müttefiklerinden uzaklaştırmaya karar veren ABD yönetiminin stratejisindeki değişiklik, Rusya-Arap ülkeleri arasında müzakereler için elverişli bir durum oluşturdu.

Yazıda görüşlerine başvurulmuş Ekonomi Yüksek Okulu Siyaset Bilimi Bölümünden Kıdemli Öğretim Görevlisi Grigori Lukyanov'a göre, Lavrov'un Körfez ülkelerine yaptığı ziyaretin en önemli nedeni ABD'deki güç dengesinin yanı sıra Ortadoğu politikalarında ve Körfez bölgesindeki geleneksel ortaklarla ilişkilerinde meydana gelen değişikliklerdir. Kaşıkçı davası ile ilgili durum ve ABD-Suudi ilişkilerinin soğumasının Rusya-Arap ülkeleri ilişkilerini etkilediği de eklendiğinde Rusya'nın, ABD-Suudi ilişkilerindeki ve ABD'nin Körfez ülkeleriyle ilişkilerindeki durumdan istifade etmesi çok yerinde olacaktır.

Analiste göre, büyük ihtimalle Suudi Arabistan, Rusya, Çin ve Avrupa ülkeleri gibi oyuncularla iş birliğini güçlendirerek ABD'ye, çok yönlü politika yürüttüğünü göstermek için bir fırsat arayacaktır. Suudi Arabistan'ın bu adımı, ABD-Suudi iş birliğine bir alternatif değildir ama Suudi Arabistan'ın ABD üzerindeki baskı faktörü olarak görülebilir. Lavrov'un ziyaretinin, Katar ile Suudi Arabistan, Katar ile BAE arasındaki ilişkilerde gerçek bir değişimin ortasında yaşandığına dikkat çeken uzman, bu etkenin durumu hem bölgesel hem de daha geniş ölçekte dramatik bir şekilde değiştirdiğini belirtti. Ayrıca analist, son yıllarda bölgede meydana gelen değişimlere de değinerek "Arap-İsrail çatışması ve Suriye'deki durum değişiyor. Emirlikler Şam hükûmetiyle iş birliğini geliştiriyor, BAE ile Suriye arasında Türk karşıtı iş birliği bir ölçüde genişliyor, Türkiye ile de bağlantılı olarak Doğu Akdeniz'deki jeopolitik durum değişiyor" dedi. Grigori Lukyanov bir ihtimal daha dile getirerek Basra Körfezi ülkeleri arasında birliğin olmadığını ifadelerine ekledi.

• Fars Motifi: Rusya, ABD ile İran Arasında Yakınlaşma İçin Bir Mekanizma Önerdi

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un, Körfez ülkelerine ziyareti çerçevesinde BAE'de yaptığı sunumda; Suriye'nin Arap Ligi'ne dönüşüne ve "Sputnik V" konusunda iş birliğinin

önemine değinmesinin yanı sıra nükleer anlaşmayı yeniden inşa etme konusunu ayrıntılı olarak tartışması Rusya basınında geniş yer buldu. "Vzglyad" gazetesinin 9 Mart sayısında yayımlanan "[Fars Motifi: Rusya, ABD ile İran Arasında Yakınlaşma İçin Bir Mekanizma Önerdi](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda Rus Bakan'ın, nükleer anlaşmayı eski hâline getirmek için Tahran ve Washington'ın buluşması ve eş zamanlı tavizler vermesi gerektiğini yönündeki sözleri de değerlendirildi.

Yazıda görüşlerine başvuru Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı nezdinde Moskova Devlet Diplomasi Enstitüsü Uzmanı Adlan Margoyev'e göre ABD'nin, ideal bir senaryodaki ilk adımı İran'ın nükleer programıyla bağlantılı olarak uygulanan bankacılık, petrol ve endüstriyel yaptırımların kaldırılması olabilir: "Eğer ABD onları hemen geri çekmeye hazır değilse Tahran'ın donmuş fonlarını Güney Kore'nin yaptığı gibi üçüncü ülke hesaplarından serbest bıraksın. Uluslararası Para Fonu'nun İran'a borç vermesini engellemeyi bıraksın ve ülkenin koronavirüsle savaşmasına yardımcı olmak için insani yaptırımların kaldırıldığını duyursun." Analist, bu konuda İran tarafından da alınması gereken önlemlere dikkat çekerek programın kapasite geliştirilmesinin durdurulması ve güvenliği sağlamak için ek bir protokole uygun olarak UAEA müfettişlerinin nükleer tesislerine geniş erişimin yeniden sağlanması gerektiğini belirtti. Ayrıca Rus diplomasisinin şefi, sunumda bir yıldan daha uzun bir süre önce Moskova'nın önerdiği ve daha sonra kapsamlı bir anlaşmanın temeli hâline gelebilecek olan Basra Körfezi'ndeki güvenlik konseptini de hatırlattı. Lavrov'a göre İran meselesi, diğer konuların yanı sıra bu doktrin üzerine bir konferans çerçevesinde tartışılabilir.

• Lübnan Yıkımın Eşiğinde

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Bilimsel ve Analitik Bilgi Merkezi Başkanı Siyaset Bilimi Doktoru Nikolay Polotnikov'un "Nezavismaya" gazetesinin 9 Mart sayısında yayımlanan "[Lübnan Yıkımın Eşiğinde](#)" başlıklı değerlendirmesinde, Lübnan Cumhurbaşkanı Mişel Aoun ile Başbakan Saad Hariri arasında hükûmetin yapısı konusundaki anlaşmazlıkların dört aydır devam ettiğine ve bu tutumun kabinenin kurulmasına engel olduğuna dikkat çekerek yerel elitlerin ülkeyi kurtarmak için çekişmeyi sona erdirmesi gerektiği uyarısında bulunmuştur. Makalede, siyasi rakipler arasındaki çekişmelere değinilerek bu etkenin ekonomi, bankacılık, tıp dâhil olmak üzere neredeyse ülkenin tüm sektörlerinde durumun daha da kötüleşmesine neden olduğu ifade edilmiştir.

Polotnikov, bazı Lübnanlı uzmanların görüşlerine dayanarak 27 Şubat'ta Maronit Kilisesi Patriği Beshar Boutros al-Rai'nin yaptığı konuşmaya değinmiş, Lübnan'ın tarafsızlığını sağlamak ve bölünmesini durdurmak için BM himayesinde uluslararası bir konferans yapılması gerektiğini ve bununla birlikte ülkeyi korumaktan sorumlu tek gücün Lübnan ordusu olduğunu söylemesinin memnuniyetsizliğe yol açtığını belirtmiştir. Uzmana göre Patriğin, Lüb-

nan'ı kurtarmak için uluslararası bir konferans düzenleme ve tarafsızlığını ilan etme çağrılarını ülkedeki bazı siyasi güçler tarafından desteklenmedi. Lübnan Hizbullahı ise beklendiği gibi Patriğin bu girişimini eleştirdi. Yazıda, Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Lübnan kaynaklarına dayanarak Maruni Patriği'nin, dinden bağımsız olarak ülkenin birçok vatandaşı için çökmekte olan devletin son umutlarından biri olduğu ifade edilmiştir. Analiste göre, Lübnan'daki durum gerçekten hızla kötüye gitmektedir: "Beyrut'ta günde üç saat veya daha fazla elektrik kesintisi normal hâle geldi. Yetkililer bunun neden olduğuna dair net bir açıklama yapamıyor. Lübnan, silahlı çatışmalara yol açabilecek bir sosyal patlamanın eşiğindedir. Lübnan Parlamentosu Başkanı Nibih Berri'nin geçici Enerji Bakanı Rimun Gacar ile yaptığı görüşmede söylediği gibi hükûmetin en geç nisan ayına kadar kurulmaması durumunda ne ülke ne de elektrik kalacaktır."

• Rusya, Libya'daki Çöküşün Arifesinde

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanları Anton Mardasov ve Kiril Semyonov'un "ridl.io" sitesinde birlikte yaptıkları değerlendirme yayımlandı. "[Rusya Libya'daki Çöküşün Arifesinde](#)" başlıklı yazıda, Moskova'nın Libya bağlamında alması gereken acil kriz karşıtı önlemlere değinilmiştir. Yazıda uzmanlar, Libya Siyasi Diyalog Forumu'nun geçici hükûmeti kurması için şubat başında Cenevre'de yaptıkları seçimi iç savaşın onuncu yıl dönümünde Libya için gerçek bir siyasi çözüm şansı gibi değerlendirdi: "Başkanlık Konseyinin başına seçilen Muhammed Yunus Menfi ve Başbakan Abdülhamid Dibeybe, 24 Aralık 2021'de ulusal seçimleri hazırlamak ve düzenlemekle görevlendirildi."

Ayrıca Muhammed Yunus Menfi ve Başbakan Abdülhamid Dibeybe'nin seçilmesini, Türkiye için olduğu kadar Rusya için de "beklenmedik" olarak değerlendiren analistlere göre bu sonuç Moskova için henüz bir çöküş değildir: "Rus yetkililer çeşitli zamanlarda eşit mesafeyi taklit etmeye ve diğer Libya güçleriyle temas kurmaya çalıştılar. Bu çabalar nesnel bir ilgi ile karşılandı." Yazıda, aralık seçimlerinin sonuçları bağlamında öngörüler de ifade edilmiştir: "Moskova, bölgedeki diğer oyuncular gibi tüm taraflarla temaslarının aralık seçimlerinin sonunda 'ateşleneceğini' bekliyor."

Uzmanlara göre bu gibi bu hesapların ciddi kusuru, Moskova'nın Libya'da meşru bir varlığının bulunmamasıdır: "Libya'da BAE'nin mali desteğine bel bağlayan Moskova, burada resmî askerî tesisler kurmak istese bile kendisini çelişkili bir şekilde Sudanlı ya da Çadlı paralı askerler konumunda buldu." Makalede, Moskova'nın Libya'da meşru varlığını güçlendirme si nedeniyle yapılması gerekenlere de değinilmiştir: "Şubat seçimlerinden sonra, Rusya ve emirlikler kendilerini benzer bir konumda buldu. Rus güç kanadının varlığını meşrulaştırması nedeniyle en azından Libya'nın doğusunda profesyonel askerlerin resmî olarak "sivil

eğitmenler” ile bir arada yaşayabileceği yerlerde acilen anlaşmalar yapması mantıklı görülmektedir. Moskova aynısını Orta Afrika Cumhuriyeti’nde de yapmıştı.”

Ayrıca uzmanlar, Rusya’nın Libya’daki bağlantılarını şöyle özetledi: “Son zamanlarda Rusya Dışışleri Bakanlığı ve hatta Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Libya’nın batısındaki politikacılarla temaslarını yoğunlaştırdı. Buna karşılık, Trablus’tan birçok politikacı Rusya ile iş birliğine ilgi duyuyor. Aynı zamanda, Libya sahasında Moskova’nın askerî-politik ve ekonomi de dâhil olmak üzere çıkarlarını korumak için güvenebileceği başka etkili oyuncular da var. Hâla bir ağırlığı olan Salih, Libya Ulusal Mutabakat Hkmeti Başbakan Yardımcısı Ahmed Maityg ve ülkenin farklı bölgelerinden diğer politikacılar Moskova ile doğrudan temas hâlinde ve diyalog geliştirmekle ilgileniyor.” Uzman tahminlerine göre ABD tarafından desteklenen Libya devleti, her durumda Rusya için fırsat penceresini azaltmaya çalışacak ancak siyasi süreçten pek çok kişi memnun olmayacaktır.